

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
ELM VƏ TƏHSİL NAZİRLİYİ

RESPUBLİKA FƏNN
OLİMPIADALARI

Coğrafiya 10

Ad _____ Soyad _____

- * İmtahan müddəti 180 dəqiqədir.
- * Hər səhv cavab öz dəyərinin $\frac{1}{4}$ - ni aparır.
- * Hər sual 4 bal ilə qiymətləndirilir.
- * Nəzarətçilərə cavab kartları və buraxılış vərəqələri təqdim olunur.
- * Suall kitabçasında hər hansı texniki qüsurlar aşkarlandığı və kitabçanın şagirdin məlumatlarına uyğun olmadığı halda (fənn, bölmə, sinif) imtahandan əvvəl mütləq otaq nəzarətçisinə bildirilməlidir.
- * Rayon (şəhər) mərhələsinin nəticələrini 05.01.2023-cü il tarixindən etibarən portal.edu.az platformasında şəxsi kabinetinizdən və təhsil aldığınız ümumtəhsil müəssisəsindən öyrənə bilərsiniz.

UĞURLAR !
25.12.2022

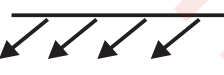
1. İstiqaməti doğru verilmiş və dinamik yüksək təzyiq qurşağından dinamik alçaq təzyiq qurşağına doğru əsən daimi küləkləri müəyyən edin.

A) 60° şm.e.

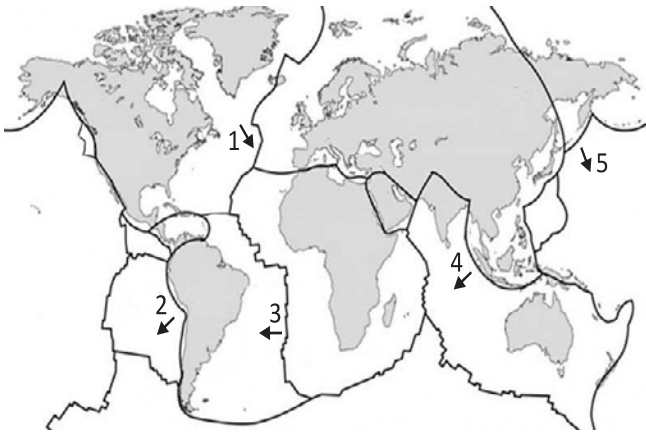
B) 30° şm.e.

C) 30° c.e.

D) 30° c.e.

E) 90° şm.e.

2. Litosfer tavalarının xəritə-sxeminə əsasən, hansı tavanın hərəkət istiqaməti doğru göstərilmişdir?

A) 2 B) 1 C) 4 D) 5 E) 3

3. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Baykal qırışıqlığı
2. Hersin qırışıqlığı
3. Kaledon qırışıqlığı

a. Perm b. Devon c. Kembri
d. Silur e. Ordovik f. Karbon (Daş kömür)

- A) 1-c,e; 2-b,d; 3-a,f;
B) 1-b,f; 2-c,d; 3-a,e;
C) 1-a,d; 2-b,f; 3-c,e;
D) 1-a,e; 2-b,d; 3-c,f;
E) 1-c,e; 2-a,f; 3-b,d;

4. Doğru sıraları müəyyən edin.

1. Bentonit gili – Daş Salahlı – Gədəbəy
2. Travertin – Şahtaxtı – Kəlbəcər
3. Xromit – Qaradağ – Laçın
4. Seolit gili – Ağdağ – Tovuz
5. Molibden-mis – Diaxçay – Ordubad
6. Dəmir – Hamançay – Daşkəsən

A) 1, 2, 5 B) 1, 2, 4 C) 3, 4, 6
D) 4, 5, 6 E) 3, 5, 6

5. Coğrafiya müəllimi şagirdlərinə yaşadıkları şəhərdə Ağsu şəhəri ilə müqayisədə günorta vaxtı kölgənin uzunluğunun daha qısa, Culfa şəhəri ilə müqayisədə isə daha uzun olduğunu söyləyir. Onlar hansı şəhərdə yaşayırlar?

A) Ağstafa B) Astara C) Ağcabədi
D) Şəki E) Siyəzən

6. Bu mərhələdə qeyri-neft sektorunun inkişafına diqqət artırıldı. Gəncə alüminium, Daşkəsən filizsəfləşdirmə, Sumqayıt boru-prokat və sintetik kauçuk zavodu, Mingəçevir SES-i, Bakı məişət kondisionerləri və digər iri müəssisələr fəaliyyətə başladı. **Verilmiş fikirlər ölkəmizin iqtisadi inkişafının hansı mərhələsinə aiddir?**

A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Düzgün olmayan fikirləri müəyyən edin.

1. Padan, Aşağı Dunay və Mesopotamiya ovalıqlarında neft və qaz ehtiyatları mövcuddur.
2. Avstraliyada həm Aralıq dəniz iqlim tipində, həm də bərabərrütubətli subtropik iqlim tipində codyarpaqlı meşə və kolluqlar təbii zonası formalaşmışdır.
3. Okean sularının altında olan bütün yer qabığında Konrad sərhədi mövcud deyil.
4. Ərəbistan yarımadası ən qədim qırıxıqlıq vilayətində yerləşir.
5. Bütün saat qurşaqları 4 yarımkürədə yerləşir.
6. Florida yarımadasında bərabərrütubətli subtropik iqlim tipi yayılmışdır.

A) 4, 5, 6 B) 1, 2, 4 C) 3, 5, 6
D) 1, 4, 5 E) 2, 3, 6

8. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Naxçıvanın Arazboyu düzənliklərində respublikamızın maksimal və ən yüksək orta illik temperaturları qeydə alınmışdır.
2. Azərbaycanda maksimal yağıntı Talış dağlarının ən yüksək zirvəsində müşahidə olunmuşdur.
3. Ceyranbatan və Şəmkir su anbarlarının yerləşdiyi ərazidə eyni iqlim yarımipini müşahidə edilir.
4. Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz və Naxçıvanın dağlıq ərazilərində subnival landşaftlara rast gəlinir.
5. Azərbaycanda 22 dekabr tarixindən sonra gündüzlər uzanmağa başlayır.
6. Xankəndi, Ordubad və Lerik şəhərləri fərqli tektonik zonalarda yerləşirlər.

A) 4, 5, 6 B) 1, 2, 3 C) 3, 4, 6
D) 1, 2, 5 E) 3, 4, 5

9. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Faydalı qazıntıların hasilatı, kənd təsərrüfatı, meşə tədarükü iqtisadiyyatın I sektoruna aiddir.
2. Atakama və Qobi səhraları kontinental tropik iqlim qurşağında yerləşir.
3. Günəş sisteminin bütün planetlərinin peykləri mövcuddur.
4. Mülayim işıqlanma qurşağının sərhədlərinin formalaşması Yerın orbit müstəvisinə meyilliliyindən asılıdır.
5. Balakən, Zaqatala və Şəki inzibati rayonları iki xarici ölkə ilə həmsərhəddir.
6. Çayların müxtəlif mənşəb formalarına malik olma səbəblərindən biri də Ayın Yerə olan təsiridir.

A) 1, 3, 4 B) 2, 5, 6 C) 1, 4, 6
D) 1, 3, 6 E) 2, 3, 5

10. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Günəş şüalarının günorta vaxtı minimum düşmə bucaqları 40° olan coğrafi enliklərdə yerləşən şaquli cisimlərin kölgəsinin uzunluğu sıfıra bərabər ola bilməz.
2. Tasmaniya, İslandiya adalarının sahillərini iki okean suları yuyur.
3. Topoqrafik xəritələrin tərtib edilməsində çoxüzlü proyeksiyadan istifadə etmək daha məqsəduyğun hesab olunur.
4. Tinqvedlir milli parkı litosfer tavalarının konvergent sərhədində yerləşir.
5. Kiçik Qafqaz tektonik qalxma zonasında Neogen çöküntülərinə rast gəlinmir.
6. Sinoptik xəritələr məzmununa görə ümumcoğrafi xəritələr hesab edilir.

A) 1, 2, 6 B) 2, 3, 4 C) 3, 4, 5
D) 1, 2, 3 E) 4, 5, 6

11. Bu dağlar Kaynozoy erasında formalaşib, orta hündürlüklü dağ hesab olunurlar və burada fəaliyyətdə olan vulkanlar mövcud deyil. Yuxarıda bəhs edilən dağlarla bağlı hansı fikirləri doğru hesab etmək olar?

- I. Maksimal hündürlüyü Alp dağların maksimal hündürlüyündən daha azdır.
 II. Sahəsi ən kiçik olan qitədə yerləşirlər.
 III. Cavan platformada yerləşirlər.
 IV. Apennin yarımadasında yerləşirlər.

- A) III və IV B) I və II C) yalnız IV
 D) yalnız I E) II və III

12. Verilmiş əlamətlərə uyğun gələn ərazi üçün səciyyəvi xüsusiyyətləri müəyyən edin.

- Subtropik iqlim qurşağında yerləşir.
 — Litosfer təbəqələrinin sərhədində yerləşir.
 — Günəş şüalarının günorta vaxtı minimum düşmə bucağı 22 dekabr tarixində müşahidə edilir.
1. Seysmik proseslərin baş vermə ehtimalı yüksəkdir.
 2. Ən yüksək temperatur iyun ayında müşahidə edilir.
 3. Qütb ulduzu 58° bucaq altında görünür.
 4. Sutkanın işıqlı vaxtının ən uzun olduğu tarix 22 iyundur.
 5. Mövsümü fəsil dəyişkənliyi aydın müşahidə edilir.
 6. Gecə və gündüzün adi növbələşməsi pozulur.

- A) 2, 3, 6 B) 1, 2, 6 C) 2, 4, 5
 D) 1, 3, 4 E) 1, 4, 5

13. Cədvələ əsasən, doğru olmayan sıraları müəyyən edin.

№	Çay	Mənsəbi			
		Birbaşa okean	Dəniz	Körfəz	Boğaz
1	Qızılirmaq				
2	Zambezi				
3	Dnestr				
4	Hind				
5	Dauqava				
6	Ebro				

- A) 1, 3, 6 B) 3, 4, 6 C) 2, 3, 4
 D) 2, 4, 5 E) 1, 5, 6

14. Cədvələ əsasən, faydalı qazıntıların yerləşdiyi coğrafi obyektlərin doğru verildiyi sıraları müəyyən edin.

I		Luson adası, Kiçik Asiya yarımadası
II		Kaliforniya yarımadası, Folklend adaları
III		Yamayka adası, Keyp-York yarımadası
IV		Kırım yarımadası, Kipr adası
V		Labrador və Hindistan yarımadaaları
VI		Arnemlend və Somali yarımadaaları

- A) I, III, V B) I, II, VI C) II, IV, V
 D) III, IV, VI E) I, II, IV

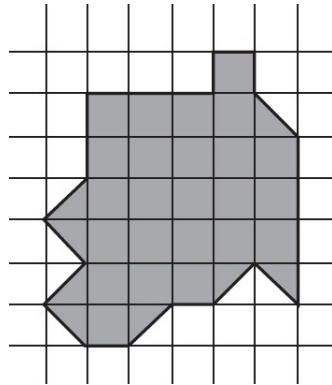
15. Cədvəldə verilən dağlardan hansılarının yerlərini dəyişsək, onların mütləq hündürlüklərinin düzgün azalma sırasını müəyyən etmək olar?

Nö	Dağlar
1	Kunlun
2	Sayan
3	Altay
4	Skandinaviya
5	Böyük Suayırıcı

- A) 2 və 3 B) 2 və 4 C) 3 və 5
D) 1 və 4 E) 4 və 5

16. Həqiqi sahəsi 4732 km² olan taxıl zəmisinin xəritədə tutduğu ərazi paletkada göstərilmişdir. Bu xəritədə A və B məntəqələri arasındakı məsafənin 24 sm olduğunu nəzərə alaraq, həmin məntəqələr arasındakı həqiqi məsafəni hesablayın.

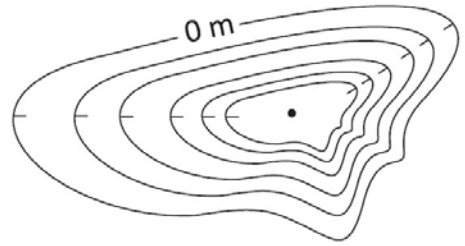
- A) 348 km
B) 624 km
C) 224 km
D) 182 km
E) 728 km

17. Cənub yarımkürəsində passat küləkləri yelkənli gəmilərin hansı istiqamətə doğru hərəkət etməsinə səbəb olar?

- A) şimal-qərb B) şimal-şərq
C) cənub-şərq D) cənub-qərb
E) cənub

18. Kəsmə yüksəklik 25 m olarsa, horizontal-sxemdə göstərilən dərinlik hansı çökəkliyə uyğun gələ bilər?

- A) Qxor çökəkliyi
B) Karagiye çökəkliyi
C) Assal gölünün səviyyəsi
D) Turfan çökəkliyi
E) Ölüm dərəsi

19. Xəritə-sxemə əsasən, uyğunluğu müəyyən edin.

- A) 1-Çuvaşiya, 2-Tatarıstan, 3-Xakasiya
 B) 1-Çuvaşiya, 2-Başqordıstan, 3-Tatarıstan
 C) 1-Kabarda-Balkarıstan, 2-Tatarıstan, 3-Başqordıstan
 D) 1-Qaraçay-Çərkəz, 2-Çuvaşiya, 3-Kabarda-Balkarıstan
 E) 1-Çuvaşiya, 2-Tatarıstan, 3-Başqordıstan

20. Uyğunluq gözlənilməmişdir:

1	Mədən kimyası	fosforit və apatit hasilatı
2	Əsas kimya	plastik kütlə istehsalı
3	Üzvi sintez kimyası	duz və qələvi istehsalı
4	Polimer kimyası	kimyəvi lif istehsalı
5	Məişət kimyası	ətriyyat və əczaçılıq məhsulları istehsalı

- A) 1, 4 B) 2, 4 C) 2, 3
 D) 3, 4 E) 1, 5

21. Qara dənizin orta duzluluğu Mərmərə dənizinin orta duzluluğundan 7‰ azdır. Qırmızı dənizin 600 litr suyunun buxarlandırılmasından alınan duzun miqdarı, Mərmərə dənizinin 600 litr suyunun buxarlandırılmasından alınan duzun miqdarından 10,2 kq çoxdur. Qara dənizin orta duzluluğunu hesablayın.

- A) 22‰ B) 18‰ C) 36‰
 D) 11‰ E) 25‰

22. Emmiqrasiya nədir?

- A) ölkəni tərk etmiş əhəlinin yenidən ölkəyə qayıtması
 B) daimi və uzunmüddətli yaşayış üçün əhəlinin ölkəni tərk etməsi
 C) təbii artımın II tipinə aid olan ölkələrdə əhəlinin artırılması istiqamətində aparılan demoqrafik siyasət
 D) Bir ildə doğulanlar və ölənlər arasındakı fərq
 E) iri şəhərlərdə əhəlinin şəhər ətrafına cəmlənməsi

23. Hərəkət istiqamətləri eyni olan okean cərəyanları:

- A) Bengel, Kanar, Kaliforniya
- B) Braziliya, Şərqi Avstraliya, Qərbi Avstraliya
- C) Kurosio, Qolfstrim, Somali
- D) Şimali Atlantik, Labrador, Norveç
- E) Peru, Anqola, Mozambik

24. Xəritədə VI saat qurşağının şərq sərhədi ilə XXII saat qurşağının qərb sərhədi arasındakı məsafənin 40^0 -lik paralel çevrəsi üzərində 13,5 sm olduğunu nəzərə alaraq, xəritənin tərtib edildiyi miqyası müəyyən edin.

- A) 1:110 000
- B) 1: 95 200 000
- C) 1:44 200 00
- D) 1: 36 800 000
- E) 1: 85 400 000

25. Səhralarda şirin yeraltı suların səthə çıxdığı ərazilərdə palma ağacları bitir və xüsusi təbii mühit yaranır. Ölkəmizdə hansı landşaftın yaranma səbəbi bu təbii mühitin yaranma səbəbi ilə oxşar xüsusiyyətlər daşıyır?

- A) tuqay meşələri
- B) şoranlıqlar
- C) dağüstü kserofit kolluqlar
- D) subalp və alp çəmənliyi
- E) dağ meşələri

